

„Serény Múmia” – fiatal erdélyi írók

LAKATOS MIHÁLY

„Csináljátok úgy, ahogy akarjátok.”
És mi csináltuk.

Kezdetben volt az *Ifjúmunkás* irodalmi melléklete, mint kifutópálya az újonnan színrelépő fiatal alkotóknak. Aztán következett néhány évi „szabad lebegés” (mialatt elvéve, felszusszanásnyi időre, megpihenhettünk egyik-másik komolyabb irodalmi orgánám hasábjain, amíg odébb nem hessentettek), melynek végpontját a kitartóbbak számára a valamelyik folyóiratnál (*Utunk, Korunk, Igaz Szó, A hét* stb.) elnyert „polgárjog”, a gyengébb idegzetűeknek pedig a zuhanás jelentette. A '89-es fordulat után alapvetően nem változott a helyzet, olyan értelemben, hogy a politikai és tekintélyelvű megszorítások megszűntével a lehetőségeknek nem határt, hanem egyenesen ketrecet szabtak az anyagi gondok. Néhány elvetélt lapalapítási kísérlet után a *Helikon* szerkesztői egy nagyvonalú gesztussal befogadták az időközben Árnékhatár címmel egy antológiát is megjelentető, de még mindig hontalanul csellengő társaságot. Ám – jellemző módon – ez még mindig nem elégítette ki őket, sőt: a *Helikon* hagyományos szerzői közti megjelentetést egyfajta egybemosásnak, beolvasztási kísérletnek fogták föl, a korosabb írók szerkesztői mércéjét pedig egyenesen kényszerzubbonynak érezték. A rendkívül rugalmasnak bizonyuló szerkesztők ekkor újabb gesztussal mentek elébe a fenyegető robbanásnak: felajánlották a *Helikon* belsejének néhány oldalát kizárólag nekünk, fiataloknak, hogy ha már „garázdálkodni” akarunk, akkor legalább a saját számlánkra és egy jól bemérhető helyen tegyük. Szilágyi István főszerkesztőt idézve: „Csináljátok úgy, ahogy akarjátok.” És mi csináltuk. Az ifjúsági melléklet a Serény Múmia nevet kapta a keresztségben, szerkesztői székébe pedig a már publikálási múlttal is rendelkező Fekete Vince került, aki „fő múmiaként” azóta is fáradhatatlanul serénykedik. (Egyébként Orbán János Dénes, Sántha Attila, Fekete Vince és László Noémi szerkesztésében egy ma már önálló lapja is van a csoportnak, az időszakosan megjelenő Előretolt Helyőrség.) Amint Kelemen Hunor, a társaság egyik költő-prózaírója az *Életünkben* nemrég megjelent interjúban mondotta, a Serény Múmia lényegében egy baráti körként indult, mely az idők folyamán „kitágult” és a hozzá csapódó újonnan jelentkező fiatalabbnak köszönhetően azóta is egyre tágul. Úgy is mondhatnám, hogy a Serény Múmia nem egy jól körülhatárolt társaság, adott létszámmal, rögzített alapszabályzattal, Nagymesterrel, pohárnokkal és pecsétőrrel ellátva, nem egyszerűen lap a lapban, hanem folyamat. Egy olyan folyamat, mely a kezdeti impulzus óta önfenntartó. És addig fog létezni, amíg lesznek, akik a magukénak érzik. Bármelyik fiatal író tagja lehet a Serény Múmiának és bárki a régebbiek közül hűtlen lehet hozzá, sértődés nem lesz belőle. S ha már ennyire posztmodernül megfoghatatlanként határoztam meg ezt a társaságot, joggal adódhat a kérdés, hogy: mégis, mi az, ami összetartja, mitől csapat ez a csapat?

Mert az, hogy a köteteink az utóbbi két év folyamán szinte robbanásszerűen egy időben jelentek meg, na meg az egymáshoz közel eső életkor nem lehet komoly érv. Van egyvalami azonban, ami – úgy érzem – minden „serény múmiában” közös: az irodalomhoz, egy bizonyos irodalmi hagyományhoz való viszonyulásunk mikéntje. Sántha Attila egyik írásában úgy említi a Serény Múmiát, mint egy „vidám társaságot”. Nos, ez a „vidámság”, ez a korábbi erdélyi irodalomhoz képest újat jelentő „másság” lehetne a közös ismertetőjegy. Mert mi történik? Erdély, mint a trianoni magyar tragédia sokat szenvedett földje, a nemzetiségi elnyomás tragikus színhelye él a magyar köztudatban. Ezek történelmi, politikai tények, melyek történelmi, politikai megoldásokra várnak és remélhetőleg nem hiába. Mindez elég ok arra, hogy az ember gyomra görcsbe ránduljon, ha Erdélyre gondol. És akkor felnő ebben az elgyötört régióban egy új nemzedék, mely ahelyett, hogy megnyúlt képpel, földre szegezett tekintettel, kucsmáját vagy az asztalkendőt babrálgatva magányos, bagolyhuhogta templomtornyokról, bedeszkázott ablakú iskolákról és kitépett nyelvű bús magyarokról regélne, a sarokba vágja az ódon lantot és elővéve a tangóharmonikát, beül Rejtő Jenő valamelyik hírhedt kocsmájába a matrózokkal együtt mulatni. Mert egy nyelvnek sokkal több esélye van az életben maradásra, ha dalokat énekelnek rajta, vicceket mondanak és szerelmes pajzánosságokat suttoznak a szerelmesek egymás fülébe, mint ha többénekes eposzban féltő aggodalommal elsorolják a minduntalan rá leselkedő veszedelmeket, hogy az olvasónak a frásztól a torkán akad a szó, ami már valóban előszobája lehet a nyelv halálának.

Ami az irodalmat illeti – úgy tartjuk – neki csak egy feladata lehet: irodalomnak lenni. Minden egyéb ebből következik. Az új erdélyi irodalom tehát nem kíván semmiféle testidegen eszmének a fegyverhordozójául vagy szobalányává szegődni. Ellenben akar olyan műveket létrehozni „a még meglévők mellé, melyeket az Olvasó gyönyörködve és sikongatva olvas, és szájról szájra terjednek, és kivágják őket az újságokból és kilopják a könyvtárakból...” (Orbán János Dénes)

